

Startnotitie

RES Flevoland

Flevoland: land van Energiepioniers

Flevoland is een regio van pioniers. Een regio waar nieuw land centraal staat en waar sinds haar ontstaan voortdurend nagedacht wordt over het zo goed mogelijk ontwikkelen daarvan. Het is dan ook niet verwonderlijk dat er met deze pioniersmentaliteit in de regio al veel gedaan wordt aan de energietransitie. De windmolens zijn daarvan het meest zichtbare voorbeeld.

Voor de regio is dit niet genoeg. Waar er in Nederland vaak discussies zijn of er überhaupt windmolens moeten komen, bestaan in Flevoland al plannen om bestaande windmolens te moderniseren. Met hogere opbrengst en minder belasting van de omgeving. Met grote aandacht voor participatie. Ook bestaan al veel voornemens om door zon elektriciteit op te wekken. En terwijl hier hard aan wordt gewerkt, worden de

bijbehorende economische kansen niet uit het oog verloren. Door de investeringen, participatiemogelijkheden en arbeidsmarktontwikkeling wordt de economische groei in Flevoland gestimuleerd.

In deze Startnotitie Regionale Energiestrategie (RES) Flevoland wordt uitgewerkt hoe in de regio Flevoland gewerkt gaat worden aan de RES en hoe zij haar bijdrage gaat leveren aan de nationale opgave om CO₂ te reduceren. Er is een aanpak ontwikkeld met de Flevolandse mentaliteit. Nuchter pionierend met de poten in de klei. Overzichtelijk en aansluitend bij wat er al gebeurt in de regio. Want wil de enorme opgave van de energiestrategie ook in Flevoland slagen, is het belangrijk dat bestaande inspiratie en enthousiasme behouden blijft.

Samenvatting

In deze Startnotitie wordt beschreven hoe de Regionale Energiestrategie (RES) Flevoland tot stand komt. Nederland kent 30 RES-regio's waar Flevoland er één van is.

Achtergrond

Nederland heeft in 2015 het Klimaatakkoord van Parijs ondertekend. Daarmee heeft Nederland zich geëngaat aan de opdracht de CO₂ uitstoot in 2030 te halveren en de uitstoot in 2050 nagenoeg te laten verdwijnen. Dit is bekrachtigd in de Klimaatwet. De manier waarop Nederland dat wil bereiken wordt uitgewerkt in het Klimaatakkoord.

Rijk, provincies, gemeenten en het waterschappen hebben eerder afgesproken dat maatregelen voor 'Elektriciteit' en 'Gebouwde omgeving' in regio's gezamenlijk worden aangepakt. Iedere regio moet gezamenlijk gaan werken aan een RES. Van alle regio's gezamenlijk wordt verwacht dat in 2030 35TWh (Terrawattuur) aan duurzame elektriciteit wordt opgewekt. Ook wordt van de regio's een aanpak voor energiebesparing en verduurzaming van warmte verwacht.

Wat wordt verwacht van een RES regio?

Van iedere RES regio wordt verwacht dat het in een product beschrijft welke energiedoelstellingen op welke termijn bereikt worden. Daarbij is de RES een instrument om de ruimtelijke inpassing van voorstellen met maatschappelijke betrokkenheid te organiseren. Daarnaast is de RES een manier om langjarige samenwerking tussen alle regionale maatschappelijke partijen te organiseren.

Aan het RES-product wordt in Flevoland direct aan de slag gegaan. Iedere regio heeft tot een half jaar na ondertekening van het Klimaatakkoord de tijd om een concept-RES op te stellen. In dit concept moet een regio onder meer aangegeven hoeveel duurzame energie men denkt te kunnen gaan opwekken. Daarbij

moet ook worden ingegaan hoe dit ruimtelijk is in te passen en in hoeverre hier draagvlak voor is.

Alle concept-RES'sen worden gewogen waarbij wordt onderzocht of de gezamenlijke plannen inderdaad 35TWh opleveren. Vervolgens zijn er 12 maanden om te komen tot een RES 1.0. Hierin wordt het concept gedetailleerder uitgewerkt. In de RES 1.0 is ook een Regionale Structuur Warmte opgenomen. Daarna worden elke twee jaar de gemaakte keuzes opnieuw gewogen en wordt er telkens een aangepast RES product opgesteld.

RES Bestuurlijk

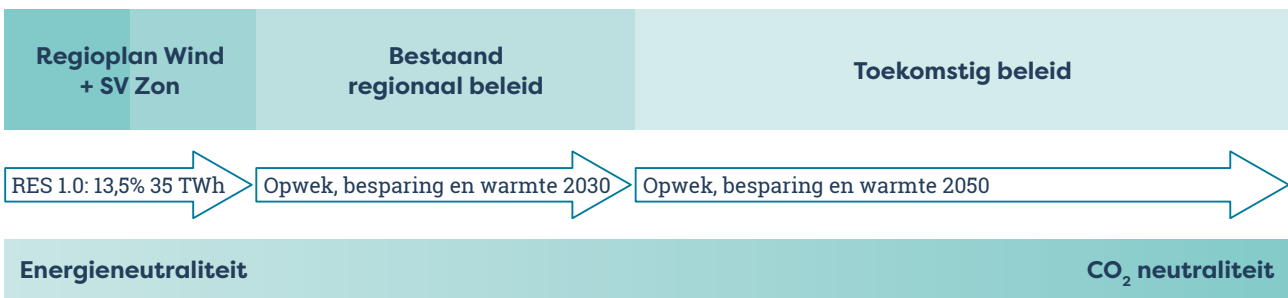
Met de RES Flevoland worden in de regio alle bestuurlijke en maatschappelijke betrokken partijen met elkaar verbonden. De energietransitie kan pas daadwerkelijk plaatsvinden en slagen als daar maatschappelijk draagvlak voor is. Volksvertegenwoordigers uit provincies, gemeenten en waterschap worden betrokken bij het gehele proces en zijn instemmingsbevoegd voor de RES 1.0.

Uitgangssituatie Flevoland

In Flevoland wordt al veel langer gewerkt aan de energietransitie.

Met de Flevolandse Energieagenda (FEA) kent de regio een netwerk waarbij betrokken partijen elkaar weten te vinden en inspireren. Dit Netwerk FEA wordt geïntegreerd in de RES Flevoland.

Bij het ontwikkelen van de RES gaan we uit van onze bestaande situatie. Daarnaast hebben verschillende overheden beleid en ambities omschreven waarover nadere regionale afstemming noodzakelijk is. Tot slot hebben we als regio nog ambities en wensen die nog niet zijn vertaald in beleid. Al deze elementen zullen een plek krijgen in het RES-bod.

Bij het ontwikkelen van de RES wordt voortgebouwd op wat er al is in Flevoland. In 2017 werd voor 7% van de landelijke opgave van 35TWh in 2030 in de regio Flevoland voldaan door zon, wind en bio-installaties. Daarnaast is er een regioplan wind en een structuurvisie Zon op Land opgesteld. Als al deze plannen voor wind en zon worden uitgevoerd wordt 13,5% van de landelijke opgave gerealiseerd.

Uitgangspunten RES Flevoland

Voor de RES 1.0 bestaan de volgende uitgangspunten:

- Het bod bestaat voor het energieproducerend deel primair uit bestaand (ruimtelijk) beleid.
- De opgaven voor mobiliteit, industrie en agrarisch worden vooralsnog niet uitgewerkt tot een strategie. Het RES-bod wordt wel in samenhang met deze deelgebieden opgesteld.
- De regio committeert zich aan het ontwikkelen van een gezamenlijke ruimtelijke ambitie voor groot-schalige opwek (wind en zon).
- De potentie wordt onderzocht en wat niet mogelijk wordt geacht door de regio wordt expliciet gemaakt in RES 1.0.
- Voor de regio is betaalbaarheid belangrijk waarbij wordt gekeken naar de laagst mogelijke maatschappelijke kosten en wordt gestreefd naar woonlasten-neutraliteit.

Daarnaast bestaan uitgangspunten die gelden voor alle RES-regio's:

- De meest duurzame energie is energie die niet wordt gebruikt. Besparen is daarom belangrijk.
- Het RES-traject kent een doorlooptijd tot 2030 en wordt minimaal iedere twee jaar gemonitord en geactualiseerd.
- Het is van belang als regio de bijdrage vorm te geven in samenhang met de eigen ambities.
- De bevoegdheden en rol van de Gemeenteraden, Provinciale Staten en Algemeen Bestuur van het Waterschap blijft onveranderlijk. In de governance en besluitvorming van de RES Flevoland is dit geborgd.

- Er is draagvlak voor het RES-bod waarbij alle stakeholders zich bewust zijn van het landelijke proces en het Klimaatakkoord, en de ruimte die het Huis van Thorbecke biedt om tot een definitieve opgave voor een regio te komen.

In de regio Flevoland is in zowel gemeenten, waterschap en provincie nog additioneel duurzaamheidsbeleid. Hoewel dit beleid veelal gericht is op energieneutraliteit en niet op CO₂ neutraliteit zal ook dit beleid belangrijke bouwstenen vormen voor de RES. De RES beoogt verder dat deze tot regionale afstemming van de verschillende beleidsdoelstellingen gaat leiden waar beleid nu soms nog onvoldoende op elkaar aansluit.

Verder zal in de RES inzichtelijk gemaakt worden welke ambities en plannen er verder in de regio leven maar die pas op langere termijn realistisch zijn. Ook hiervoor worden in de RES bouwstenen ontwikkeld. In een latere fase van het RES proces kan hiermee een bijdrage geleverd worden aan de nationale opgave voor 2030 en 2050. Flevoland doet al heel veel. Maar wil de regio op termijn bijvoorbeeld de netto-leverancier worden voor Nederland? Om inzicht te krijgen wat op termijn in Flevoland nog meer mogelijk is aan duurzame Energieopwek wordt een catalogusmodel ontwikkeld.

Participatie, borging & governance RES Flevoland

Voor de organisatie van de RES Flevoland is gekozen voor een samenwerkingsvorm waarbij wordt voortgebouwd op het bestaande FEA netwerk. De bestuurders duurzaamheid van de provincie, gemeenten en waterschap leggen de RES aan hun eigen volksvertegenwoordigers voor.

In de RES Flevoland is een belangrijke plek ingeruimd voor werk- en themagroepen. In deze groepen verenigen alle relevante Flevolands partijen zich. Men zal zich hier gaan buigen over de verdere ontwikkeling van duurzame opwek, het verduurzamen van warmte, energiebesparing en energieopslag.

De RES is een langjarig proces. Met de gekozen governance wil de RES Flevoland zorgen voor democratische- en maatschappelijke borging. Het realiseren van een gedragen RES is immers alleen mogelijk als betrokkenen zich herkennen in resultaten en een rol hebben in het proces. De RES verloopt daarbij in cycli waarbij in elke nieuwe cyclus plannen verder worden uitgewerkt en bijgesteld. Dit alles om stap voor stap te komen tot een CO₂ neutraal Flevoland in 2050.

Inhoudsopgave

Flevoland land van Energiepioniers	2
Samenvatting	3
1. Startnotitie RES Flevoland	7
1.1 Achtergrond	7
1.2 Regionale Energiestrategie (RES)	8
1.3 Flevolandse Energieagenda (FEA)	9
2. Onze uitgangssituatie	10
2.1 Bestaand regionaal beleid Wind en Zon	11
2.1.1 Productie in 2017	11
2.1.2 Regioplan Wind en Structuurvisie Zon op Land	11
2.2 Additioneel beleid in de regio	11
2.3 Doorkijk 2030 en 2050	12
3. Proces RES-aanbod	14
3.1 Uitgangspunten RES	14
3.2 Proces: hoe komen we tot een gedragen RES?	15
4. Participatie, borging & governance RES Flevoland	17
4.1 RES Maatschappelijk: integratie Netwerk Flevolandse Energie Agenda (FEA)	17
4.2 RES bestuurlijk	18
4.3 RES Ondersteuning	18
5. Planning en organisatie RES Flevoland	20
Bijlage 1: Overzicht RES-bouwstenen	23
Bijlage 2: Toelichting eenheden energie	24

1.

Startnotitie RES Flevoland

In deze startnotitie wordt beschreven hoe in Flevoland de Regionale Energiestrategie (RES) wordt opgesteld. We gaan uit van wat we al hebben en bezien wat nog kan komen. Deze startnotitie inventariseert waarover het gesprek ten behoeve van de concept-RES moet gaan. Deze notitie geeft inzicht in onze situatie en aanpak. De RES biedt ook de Flevolandse bijdrage aan de nationale CO₂-reductie opgave. Ons aanbod hiervoor bepalen we in als regio gezamenlijk via het RES-proces.

In de RES Flevoland zal daarom gebruik worden gemaakt van beleidsplannen en initiatieven die al in de regio bestaan als beginpunt. Daarnaast bestaat met de Flevolandse Energieagenda (FEA) al een netwerk dat de energietransitie op weg moet helpen. Het Netwerk FEA en de RES zullen integreren.

1.1 Achtergrond

Nationaal en internationaal zijn afspraken gemaakt voor een CO₂-arme energievoorziening. Daar zijn verschillende aanleidingen voor. Door CO₂ uitstoot te verminderen moet een bijdrage geleverd worden de aarde minder te laten opwarmen. Daarnaast zijn de voorraden fossiele brandstoffen zoals aardolie en aardgas niet onbeperkt. De aanpak bestaat daarom uit het verduurzamen van de energieopwekking, het verduurzamen van de warmtevraag en energiebesparing.

Wat de energietransitie betreft heeft Flevoland een voorsprong op de rest van Nederland. Een groot deel van de huizen is relatief nieuw en beter geïsoleerd dan oudere huizen. Er is geen zware industrie die grote hoeveelheden energie nodig heeft. Het opwekken van duurzame energie is deel van onze geschiedenis. Windmolens karakteriseren het landschap.

Deze uitgangspositie wil niet zeggen dat er in Flevoland niets meer hoeft te gebeuren. Er zijn nog genoeg woningen die beter geïsoleerd kunnen worden. Productieprocessen kunnen vaak nog zuiniger. Ook is

het noodzakelijk te blijven kijken naar mogelijkheden van opwek door alle vormen van duurzame energie. Of het nu gaat om windmolens, zonnepanelen, bodemwarmte, restwarmte, waterstof, groen gas of andere of nieuwe technieken die we nu nog niet kennen.

De komende decennia zal iedereen in Flevoland – inwoners en bedrijven – iets gaan merken van de verandering in de energievoorziening. Dat zal niet altijd makkelijk zijn, maar biedt ook kansen. De energierekening kan omlaag gaan en er zijn kansen voor nieuwe werkgelegenheid.

Klimaatakkoord

In Nederland zijn de afspraken van Parijs uit 2015 uitgangspunt voor het Klimaatakkoord. Ook Nederland streeft naar 49% CO₂-reductie in 2030 en 95% reductie in 2050. Dit heeft geleid tot het ontwerp Klimaatakkoord dat december 2018 is gepresenteerd. In onderstaand overzicht wordt aangegeven hoeveel CO₂ uitstoot er in heel Nederland tot aan 2030 per sector verminderd moet worden.

Er is sprake van een Klimaatakkoord nadat alle betrokken partijen, zoals IPO, VNG en UvW maar ook anderen die hebben meegewerkt, hebben ingestemd. Volksvertegenwoordigers in de Tweede Kamer, Provinciale Staten, gemeenteraden en Algemene vergaderingen hebben hierin een rol.

Na vaststelling van de definitieve RES 1.0 (2021) wordt de ruimtelijke opgave die volgt door uitvoering van de RES vastgelegd in de provinciale en gemeentelijke omgevingsvisies en -plannen en het beleid van de waterschappen. Streven is dat de RES 1.0 binnen een jaar na vaststelling is verankerd in vastgesteld omgevingsbeleid. Daarna wordt de actualisatie van de RES (2.0 en verder) meegenomen in de cyclus van het actualiseren van het omgevingsbeleid.

Binnen de Omgevingswet die in 2021 ingaat is voorzien in interventieinstrumenten, die worden ingezet indien de doelstellingen (van de RES) niet gehaald worden. In eerste instantie gebeurt dit in 'goed overleg'. Bij projecten van nationaal en provinciaal belang kan er vanuit het rijk of provincie een projectbesluit (i.p.v. inpassingsplan) worden genomen. Het is daarom belangrijk dat de regionale en lokale plannen worden afgestemd met de nationale opgave.

1.2 Regionale Energiestrategie (RES)

Eerder hebben het Rijk, provincies (via IPO), gemeenten (via VNG) en waterschappen (via UvW) gezamenlijk in het Interbestuurlijk Programma (IBP) besloten dat de afspraken over de tafels 'gebouwde omgeving' en 'elektriciteit' worden uitgewerkt in een zogenaamde 'Regionale Energie strategie' (RES). Flevoland is één van de 30 regio's die een RES opstelt. Ook Flevoland gaat in haar RES-bod aangeven welke bijdrage het gaat leveren aan verduurzaming van de gebouwde omgeving door besparing van energie en door de warmtetransitie. Daarbij wordt aangegeven wat gedaan gaat worden aan grootschalige opwek door hernieuwbare energie. Daarbij gaat het zowel om concrete voorstellen als om het inzichtelijk maken hoe met draagvlak de komende decennia verder gewerkt gaat worden.

Vanuit de sectortafels Elektriciteit en Gebouwde Omgeving is er geen CO₂ reductie doelstelling meegegeven per RES-regio. Wel is concreet afgesproken dat alle regio's gezamenlijk 35 TWh aan duurzame elektriciteit opwek zullen realiseren voor 2030. Dit draagt direct bij aan het behalen van CO₂ reductiedoelstellingen.

Verskillende inzet RES

De RES is bedoeld als startpunt voor een uitvoeringsproces waarin samenwerkende partijen tot 2030 tot verdere concretisering en realisatie van projecten komen. De RES vraagt van iedere regio op verschillende manieren inzet:

- Een product waarin de regio beschrijft welke energiedoelstellingen waarnaar gestreefd wordt, op welke termijn worden gehaald
- Een instrument om ruimtelijke inpassing met maatschappelijke betrokkenheid te organiseren
- Een manier om langjarige samenwerking tussen alle regionale partijen te organiseren

Het RES-product

Uiterlijk 6 maanden na ondertekening van het Klimaatakkoord levert iedere regio een concept-RES op. Hierin wordt ingegaan op de volgende zaken:

- Een regionale invulling van het op te stellen vermogen in MegaWatt voor hernieuwbare energie op land, de betekenis voor de energie-infrastructuur, met inachtneming van ruimtelijke kwaliteit en maatschappelijk draagvlak, afgewogen tegen andere (ruimtelijke) belangen.
- Een heldere en herleidbare onderbouwing van het aanbod en keuzes voor potentiële zoekgebieden die benut kunnen worden.
- Een Regionale Structuur Warmte.
- Hierin wordt opgenomen welke relevante stakeholders zijn betrokken in het proces.
- Met een procesvoorstel wordt inzichtelijk gemaakt hoe de regio voor elektriciteit en warmte beschikbare bronnen, vraag, en infrastructuur op een efficiënte en betaalbare manier wil koppelen.

Stappenplan RES

De concept-RES-en van de 30 regio's worden getoetst aan de landelijke klimaatopgave en worden 'geschakeld' met de nationale opgave als geheel en afgewogen met het gemeentelijk en provinciaal omgevingsbeleid. De doelstellingen van alle RES-en in het land moeten namelijk optellen tot de nationale opgave. Hoe een eventuele restopgave verdeeld wordt, moet nog worden vastgesteld.

18 maanden na ondertekening van het Klimaatakkoord levert iedere regio een RES 1.0 die is vastgesteld door raden, staten en algemene vergaderingen met de volgende elementen:

- Regionaal aanbod tot 2030 ten aanzien elektriciteit, gas en warmte.
- Concrete zoekgebieden die geschikt zijn voor opwek zon, wind, (duurzame) warmte en duurzame gassen.
- Daarbij wordt rekening gehouden met ruimtelijke kwaliteit en maatschappelijk draagvlak.
- Daarbij wordt door de netwerkbeheerder uitgewerkt welke aanpassingen aan de energie-infrastructuur als gevolg daarvan nodig zijn.
- Tenslotte bevat de RES 1.0 een Regionale Structuur Warmte die inzicht biedt in de regionale warmtevraag en de beschikbaarheid van warmtebronnen waaronder restwarmte en aardwarmte.

1.3 Flevolandse Energieagenda (FEA)

In het voorjaar van 2018 ondertekenden 20 partijen de Flevolandse Energieagenda (FEA). Overheden, bedrijven en maatschappelijke partijen kwamen overeen dat ze zich gezamenlijk in gaan zetten voor een CO₂ neutrale energievoorziening in 2050 waarbij als tussendoel is gesteld dat deze in 2030 voor de helft is gerealiseerd. De intenties van het FEA Netwerk sluiten dus naadloos aan op de ambities uit 'Parijs' en het Klimaatakkoord.

Het Netwerk FEA heeft afgesproken dat CO₂ reductie wordt aangepakt met het bedrijfsleven en burgers. Omdat draagvlak noodzakelijk is, moeten zij niet alleen met kosten worden geconfronteerd maar ook met baten. In FEA wordt nadrukkelijk gezocht naar mogelijkheden om de economische kansen van de transitie te benutten. Niet alleen door opbrengsten van duurzame energie te delen, maar ook door te zorgen voor nieuwe werkgelegenheid en economische impulsen in Flevoland te benutten.

Uit berekeningen die in opdracht van het Netwerk FEA zijn gemaakt, blijkt dat in Flevoland CO₂ neutraliteit technisch mogelijk is. Zelfs als rekening wordt gehouden met groei van het aantal inwoners, huizen, bedrijvigheid en mobiliteit. Luchtvaart en scheepvaart is daarbij buiten beschouwing gelaten, dit valt buiten de beïnvloedings sfeer van FEA.

Het Netwerk FEA bestaat inmiddels uit 26 partijen en blijft groeien. Iedere partij die interesse heeft zich kan aansluiten.

Het Netwerk FEA kent een voortrollende agenda. De energietransitie vraagt om een flexibele aanpak, vanwege nieuwe technologische en economische ontwikkelingen, nieuw rijksbeleid, nieuwe partners, etc. Met een aantrekkelijk programma wordt het Netwerk FEA bij elkaar gehouden waardoor samenwerking wordt bevorderd. Inspiratie en kennisdeling is daarbij een belangrijk uitgangspunt. Daarnaast worden participatie en draagvlak uitgewerkt samen met de FEA-partners.

2.

Onze uitgangssituatie

De RES-opgave kent drie elementen; ten eerste besparen van energie. Wat niet wordt gebruikt of wordt hergebruikt, hoeft immers ook niet geproduceerd te worden. Ten tweede gaat het om het produceren van voldoende hernieuwbare energie. Verder geven we de warmtetransitie vorm omdat in 2050 geen aardgas in woningen meer wordt gebruikt.

Flevoland heeft een rijke geschiedenis en is ambitieus als het gaat om hernieuwbare energieproductie. Doelstellingen op het gebied van productie en gebruik (energieneutraliteit) staan al jaren in ons beleid. Met de komst van het Klimaatakkoord en de RES zetten we samen de beweging in naar doelstellingen gerelateerd aan CO₂-reductie.

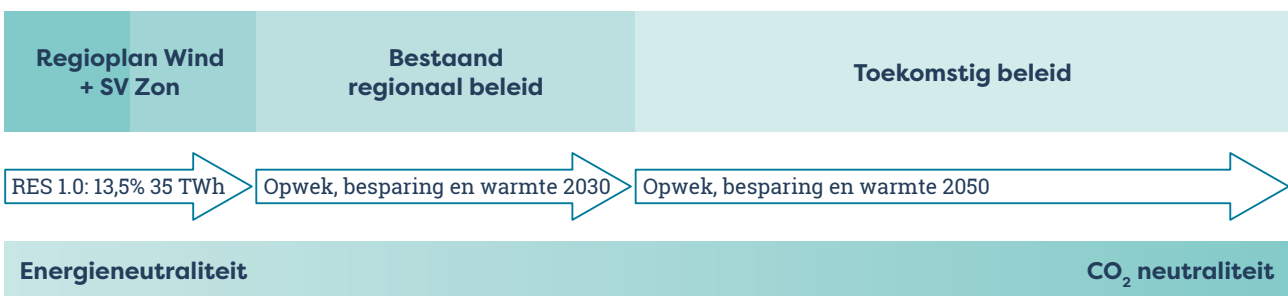
Bij het ontwikkelen van de RES gaan we uit van onze bestaande situatie. We doen immers al veel als het gaat om wind en de ontwikkelingen op zon versnellen zich ook. Het beleid voor wind (2030) en zon (2025) vormt hiervoor de kern. Daarvan is een deel al gerealiseerd en zijn er ook concrete doelstellingen waar naartoe wordt gewerkt. (Zie 2.1)

Daarnaast hebben verschillende overheden beleid en ambities omschreven waarover nadere regionale afstemming noodzakelijk is. Deze ambities en doelstellingen voor 2030 zijn deels aanvullend, deels strijdig. Zo biedt het provinciale beleid voor zon op land niet

voldoende ruimte aan de lokale ambities voor zon op land. Om dit potentieel te verzilveren, moeten we als regio onderzoeken hoe we dat kunnen doen. (Zie 2.2)

Tot slot hebben we als regio nog ambities en wensen die nog niet zijn vertaald naar beleid. Concretisering hiervan is niet aan de orde in ons eerste bod maar zullen wel onderdeel worden van onze bijdrage aan de nationale opgave in 2030 en 2050 en worden gerelateerd aan CO₂-reductie (2.3) en daarmee van een volgend bod. Hiervoor wordt een catalogus model ontwikkeld. In de catalogus zullen de geïdentificeerde bouwstenen een plek krijgen.

Dit hoofdstuk geeft inzicht in onze uitgangssituatie. Het helpt de komende jaren bij het opstellen en bijstellen van onze eerste RES bod en de biedingen daarna zullen volgen. Het draagt dus bij aan het bepalen van onze bijdrage. In het proces van de RES staat immers de bottom-up benadering centraal. Dat wil zeggen dat we als regio samen bepalen welk aanbod wij gaan doen in plaats van dat we een doelstelling hebben waaraan we moeten voldoen. Met andere woorden; dit hoofdstuk is de realistische basis voor de bijdrage die we als regio kunnen leveren aan de nationale opgave om CO₂ te reduceren via de eerste RES en die daarna volgen.

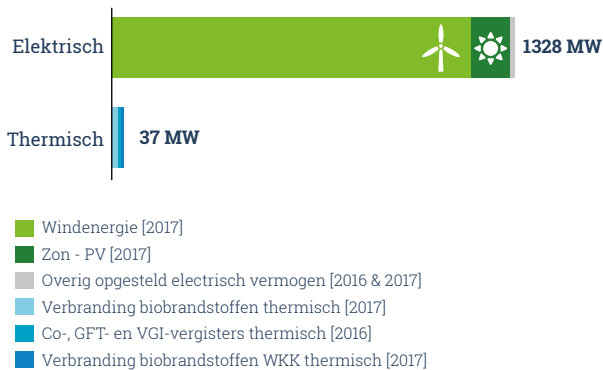

2.1 Bestaand regionaal beleid Wind en Zon

2.1.1 Productie in 2017

In Flevoland is in 2017 volgens de Klimaatmonitor 8768 TJ hernieuwbare elektriciteit opgewekt. Dit is omgerekend 2,46 TWh.¹ Dit is geproduceerd door 1.328,45 MW opgesteld vermogen zon, wind en bio-installaties.

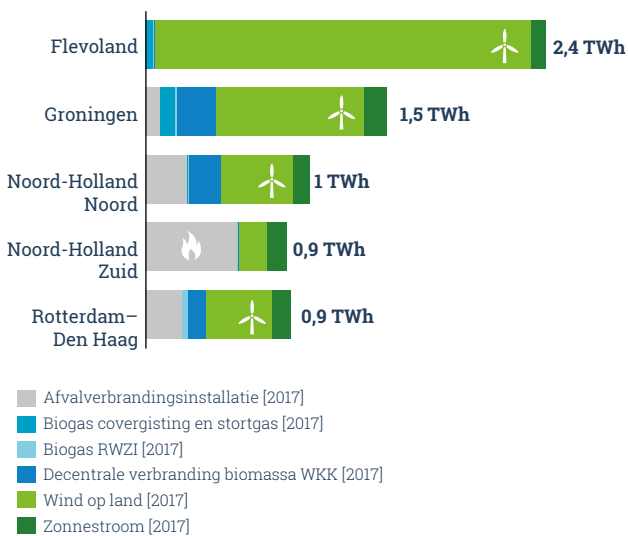
Opgesteld vermogen hernieuwbare opwek in Flevoland 2017 | getallen in megawatt (MW)

De landelijke opgave voor Elektriciteit zoals gedefinieerd aan de Klimaat Tafel, is 35 TWh. Dat wil zeggen dat alle regio's samen in 2030 35 TWh aan hernieuwbare elektriciteit produceren en via hun RES-en inzichtelijk maken welke bijdrage zij hiervan voor hun rekening nemen.

In 2017 is met 2,46 TWh in Flevoland 7% van de landelijke opgave van 35 TWh ingevuld.

Hernieuwbare elektriciteitsopwek top 5 RES regio's, 2017 | getallen in terawattuur (TWh)

¹ Zie bijlage 2 voor toelichting eenheden energie.

2.1.2 Regioplan Wind en Structuurvisie Zon op Land

In Flevoland zijn verschillende windprojecten, waarvan een aantal al is gerealiseerd. Na uitvoering van het plan is de verwachting dat ca 1700 MW in 2030 in de totale provincie is gerealiseerd. Naast het Regioplan biedt de Omgevingsvisie nog ruimte voor nieuwe windmolens mits deze in het hiervoor aangewezen gebied worden gebouwd, oudere molens worden gesaneerd en participatie wordt georganiseerd. De potentie van deze projecten is op dit moment nog niet in concrete MW uit te drukken.

In de provinciale Structuurvisie Zon op land is 1000 ha zonnevelden in landelijke gebied (met een evaluatie na 500 ha) mogelijk gemaakt. Dit is nodig om de ambitie van ca 1000MW grondgebonden zonne-energie in 2025 te halen. Over dit beleid en de gemeentelijke doorvertaling ervan zijn gemeenten en provincie volop met elkaar in gesprek.

Als alle plannen voor wind en zon uitgevoerd worden, zoals nu besloten, dan zal dit leiden tot ca. 2700 MW opgesteld vermogen in 2030. Dit produceert 4,7 TWh. Dit is 13,5% van de landelijke opgave en bijna een verdubbeling van de bestaande situatie in 2017 (2,46 TWh ofwel 7% van 35 TWh).

Resultaat en betekenis huidig beleid Regioplan Wind en Structuurvisie Zon op land

- Bij het maken van berekeningen gelden grote marges, dit heeft te maken met definities en keuzes die worden gemaakt. Hierover zijn (nog) geen eenduidige landelijke afspraken gemaakt. Daarnaast werpen we een blik in de toekomst, daar hoort per definitie een onzekerheid bij.
- Uitvoering van huidig beleid is niet voldoende om als heel Flevoland energieneutraal te zijn in 2030.
- Als alle plannen voor wind en zon uitgevoerd worden, zoals nu besloten, dan zou dit leiden tot ca. 2700 MW opgesteld vermogen in 2030. Dit produceert 4,7 TWh. Dit is 13,5% van de landelijke opgave en bijna een verdubbeling van de bestaande situatie in 2019 (2,46 TWh ofwel 7% van 35 TWh).

2.2 Additioneel beleid in de regio

Uit een eerste analyse van het duurzaamheidsbeleid blijkt dat Flevoland overheden op verschillende (benodigde) RES-onderdelen beleid hebben, maar ook op aanvullende thema's. Dit is vertaald naar bouwstenen ten behoeve van de RES, zoals bijvoorbeeld biomassa en geothermie. Daarnaast blijkt dat dit beleid veelal is gericht op energieneutraliteit, terwijl het Klimaatakkoord en dus de RES gaat om CO₂-neutraliteit; dit sluit dus niet direct op elkaar aan.

Hierbij zijn twee noties van belang. Het beleid is gericht op eigen doelstellingen, die veelal gaan over energieneutraliteit (van de gemeenten, het waterschap of de provincie) op een bepaald moment. Deze doelstellingen kunnen van invloed zijn op elkaar en heeft in die gevallen regionale afstemming nodig voordat het gerealiseerd kan worden. Zo biedt het provinciale beleid voor zon op land niet voldoende ruimte aan de lokale ambities voor zon op land. Dat betekent dat simpelweg uitvoeren van het (ene) beleid niet mogelijk is zonder dat aanpassingen aan (ander) beleid worden gedaan.

Verder is er een belangrijk verschil tussen energieneutraliteit (evenveel duurzame energie produceren als gebruikt wordt) en CO₂-reductie (terugbrengen uitstoot CO₂ door onder andere verduurzamen elektriciteitsproductie en mobiliteit, oftewel een bronaanpak). Daarnaast is besparing van energie nadrukkelijk onderdeel van de RES. Dit betekent dat voor de RES consensus moet ontstaan over de uiteenlopende ambities als het gaat om opwek en dat de opgave groter is dan enkel de productie van duurzame energie (zie ook 2.3).

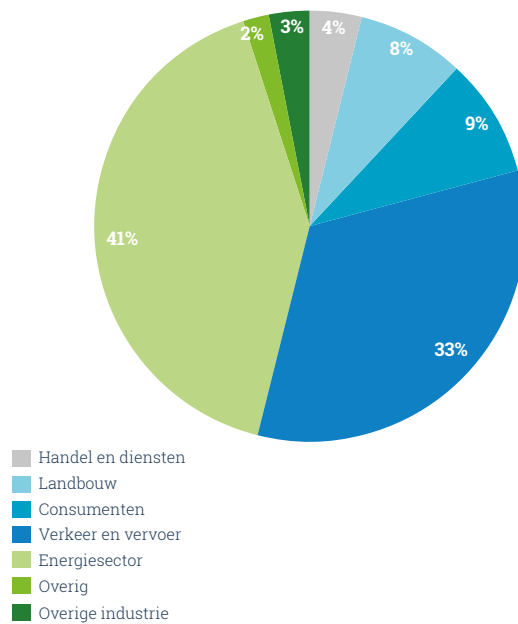
Tot slot is het van belang om te beseffen dat de gemeenten ook bezig zijn met de warmtetransitie. In 2021 moet elke gemeente een warmteplan hebben waarin duidelijk wordt hoe en wanneer elke wijk van het fossiele gas af gaat. Dit heeft relatie met de RES omdat daarin de regionale warmtebronnen worden gespecificeerd die nodig zijn in de lokale plannen. Aardwarmte, restwarmte en elektrificeren van de warmtevoorziening lijken, met de kennis van nu, kansrijk om voor een groot deel het aardgas over te nemen. Hierbij is het isoleren van huizen, lokale opwek en beschikbare net capaciteit cruciaal.

2.3 Doorkijk 2030 en 2050

Zoals eerder aangegeven, gaat de RES om de bijdrage van de regio aan de nationale opgave om CO₂ te reduceren. Daarbij geldt een landelijke doelstelling voor CO₂ in 2030 van 49% en in 2050 95% ten opzichte van 1990. Daartoe gaan vijf sectoren aan de slag met de beoogde maatregelen. De RES neemt de tafels Elektriciteit en Gebouwde Omgeving voor haar rekening. Dat wil zeggen dat beleid/maatregelen van de andere sectoren ook een substantieel deel van de CO₂ opgave voor hun rekening nemen.

Onderstaand plaatje geeft inzicht in de CO₂ uitstoot zoals die nu is opgebouwd in Flevoland op basis van gegevens van 2016. Dit geeft richting aan onze inspanningen die uiteindelijk moet landen in ons omgevingsbeleid.

Opbouw CO₂ Flevoland 2016

Energievraag 2030

Een substantieel deel van de CO₂ uitstoot wordt veroorzaakt door energieproductie. In 2050 zal deze verduurzaamd zijn. Het is dus van belang om een indruk te krijgen van de factoren die invloed hebben op de toekomstige energievraag en waaruit deze bestaat. Ook omdat huidige bewezen technieken voor duurzame energieproductie een grote ruimtelijke impact hebben. Het huidige beleid voor wind en zon zorgt er al voor dat een deel van de ruimte in beslag wordt genomen.

Potentiele ruimte

Als regio gaan we onderzoeken hoeveel potentiële ruimte er nog voor grootschalige opwek nog beschikbaar is. Hiertoe is vanuit het Nationaal Programma RES basismateriaal beschikbaar gesteld waarop wettelijke belemmeringen zijn aangegeven, denk bijvoorbeeld aan de luchthaven. Ook de Energieverkenning IJsselmeer geeft zicht op een deel van de potentie. Onderzoek naar potentiële ruimte waarbij oog is voor de verschillende functies van een gebied en met draagvlak mogelijkheden in beeld worden gebracht, is een belangrijke bouwsteen voor de RES.

De energievraag wordt beïnvloed door:

- Populatiegroei
- Economie en bedrijvigheid
- Temperatuurstijging
- Energiebesparende maatregelen

Populatiegroei

Aan de hand van populatiegroei en groei in het aantal huishoudens groeit ook de energievraag. Het verwachte aantal inwoners in Flevoland in 2030 is 461.000 (toename van 14% tov 404.068 in 2018), het verwachte aantal huishoudens 186.000 (toename van 14% tov 162.918 in 2018).

Temperatuurstijging

De verwachting is dat de temperatuur tot 2030 met 1 graad zal toenemen. De verwachte gemiddelde temperatuurstijging heeft ook invloed op onze energievraag, aangezien er dan minder verwarming maar meer koeling nodig is.

Energiebesparende maatregelen

Een deel van de winst die te behalen valt zit in het besparen van energie door minder energie te gebruiken en efficiëntere technologie te gebruiken. Ook isolatiemaatregelen leveren energiebesparing op; er gaat minder warmte verloren en is dus minder warmte nodig.

De verwachte energievraag in 2030 bestaat uit:

- elektriciteitsvraag
- warmtevraag van gebouwen en huishoudens
- transport (brandstoffen)

Elektriciteitsvraag

De vraag naar elektriciteit zal naar verwachting toenemen door (technologische) ontwikkelingen en verschuiving van fossiel naar elektrisch. Dit wordt tegelijkertijd getemperd door te werken aan energie-efficiëntie en besparing. Het stimuleren particulieren en bedrijven om zonnepanelen op daken te leggen is daarbij van belang. De vraag is het totaal van alle activiteiten door mensen en bedrijven.

Warmtevraag

De alternatieven voor fossiel gas ten behoeve van verwarming, productieprocessen en koken creëren een aanvullende elektriciteitsvraag. De gemeenten werken aan warmteplannen waarin duurzame alternatieven voor fossiel gas inzichtelijk worden gemaakt. Warmtenetten die worden voorzien door duurzame bronnen, zoals aardwarmte of restwarmte zoals riothermie en aquathermie, lijken, met de kennis van nu, mogelijk voor ca. een derde van Flevolandse huizen.

Transport

Mobiliteit in Flevoland gaat over al het verkeer dat er is in Flevoland. De uitstoot vormt een substantieel deel van het geheel. Om dit terug te brengen wordt via verschillende lijnen gewerkt, namelijk verminderen (minder km per reiziger/goederen), veranderen (keuze voor efficiëntere=minder CO₂ per km) en verduurzamen (gebruik gekozen vervoersmiddel).

3.

Proces RES-aanbod

Dit hoofdstuk geeft inzicht in de route die we als regio gaan lopen. Inhoudelijk wordt de concept-RES en RES 1.0 het resultaat van het proces dat we gezamenlijk doorlopen. Het is dus van groot belang dat alle belanghebbenden in dit proces weten waar we zijn, waarover de besluiten gaan en ook wat er in het verschiet ligt.

3.1 Uitgangspunten RES

Het RES-proces is een tweejaarlijkse cyclus waarin de regio telkens weer onderzoekt wat haar bijdrage aan de nationale opgave kan zijn. Zoals gesteld levert Flevoland nu al een groot aandeel in de duurzame productie van energie en zijn we ambitieus in de volgende stappen. Wat goed loopt, moet niet belemmerd worden door (het proces van opstellen van) de RES. De ijkpunten liggen in 2030 en 2050, er is dus tijd om over de grote vraagstukken goede gesprekken te voeren met volksvertegenwoordigers en Flevolandse en zo tot gedragen maatregelen te komen.

Dat laatste is belangrijk omdat met het Regioplan Wind en de Structuurvisie Zon op land er een stevige basis ligt die al in uitvoering is en als startpunt wordt genomen voor de RES. RES 1.0 concentreert zich daarom op die basis; dit hebben we en hierover zijn we het met elkaar eens. Zoals aangegeven gaat de RES over meer dan alleen grootschalige opwek; ook het besparen en de warmtetransitie krijgen een plek. We zijn er dus nog niet met wat we al doen.

Ook reiken de ambities soms verder: dat blijkt uit de coalitieakkoorden en beleidsvoornemens in gemeenten, provincie en waterschap. Hierover kan binnen een gemeente consensus zijn, maar heeft er nog geen of beperkt afstemming plaatsgevonden met andere partners. Hier kan dus sprake zijn van discrepanties en mogelijk conflicterende ambities. Het is van belang deze met elkaar af te stemmen. Dit komt bijvoorbeeld tot uiting in het provinciale beleid dat 1000ha zon toelaat in het landelijk gebied. Maar die 1000ha is niet

toereikend voor alle gemeentelijke ambities gezamenlijk zoals geschetst in hoofdstuk 2.

Op weg naar de RES 2.0 moet een zorgvuldig proces worden ingericht met volksvertegenwoordigers, bestuurders en de samenleving waarbij onderzocht moet worden wat de regio kan en wil. Deze discrepanties worden vastgelegd in de RES 1.0 met een verwachting hoe en in welke mate deze in de RES 2.0 opgelost kunnen worden.

Tot slot zijn er nog ambities en plannen die leven in de regio maar die pas op langere termijn realistisch zijn. Keuzes hiervoor kunnen gemaakt gaan worden op basis van het catalogusmodel. Daarbij gaat het over het potentieel dat er in de regio is, maar waarvan wel voorwaarden verbonden zijn om draagvlak te behouden. Flevoland doet immers al heel veel. Maar willen we op termijn netto-leverancier worden voor Nederland? In de RES 1.0 kunnen deze slechts benoemd worden met een indicatief tijdsplan van het beoogde proces.

Op basis hiervan bestaan de volgende uitgangspunten voor RES 1.0 in Flevoland:

- Het bod voor RES 1.0 bestaat voor het energieproducerend deel primair uit bestaand (ruimtelijk) beleid.
- De opgaven voor mobiliteit, industrie en agrarisch worden voorsnog niet uitgewerkt tot een strategie. Het RES-bod wordt wel in samenhang met deze deelgebieden opgesteld.
- De regio committeert zich aan het ontwikkelen van een gezamenlijke ruimtelijke ambitie voor grootschalige opwek (wind en zon).
- De potentie wordt onderzocht en wat niet mogelijk wordt geacht door de regio wordt expliciet gemaakt in RES 1.0.
- Voor de regio is betaalbaarheid belangrijk waarbij wordt gekeken naar de laagst mogelijke maatschappelijke kosten en wordt gestreefd naar woonlastenneutraliteit.

Daarnaast bestaan uitgangspunten die gelden voor alle RES-regio's:

- De meest duurzame energie is energie die niet wordt gebruikt. Besparen is daarom belangrijk.
- Het RES-traject kent een doorlooptijd tot 2030 en wordt minimaal iedere twee jaar gemonitord en geactualiseerd.
- Het is van belang als regio de bijdrage vorm te geven in samenhang met de eigen ambities.
- De bevoegdheden en rol van de Raden, Staten en Algemeen Bestuur blijft onveranderlijk. In de governance en besluitvorming van de RES Flevoland is dit geborgd.
- Er is draagvlak voor het RES-bod waarbij alle stakeholders zich bewust zijn van het landelijke proces en het Klimaatakkoord, en de ruimte die het Huis van Thorbecke biedt om tot een definitieve opgave voor een regio te komen.

3.2 Proces: hoe komen we tot een gedragen RES?

Het realiseren van een gedragen RES is alleen mogelijk als betrokkenen zich herkennen in het resultaat en dus een rol hebben in het proces. Daarom wordt uitgegaan van de volgende punten:

- Draagvlak ontstaat als invloed op de inhoud en resultaat mogelijk is.
- De overheid faciliteert en beslist maar anderen realiseren de energietransitie.
- Heldere communicatie en goede samenwerking zijn randvoorwaardelijk.

Het proces wordt langs deze lijnen vormgegeven. Hiervoor wordt het diabolomodel gehanteerd. Hierin zijn drie fasen te onderscheiden:

- **Vorbereiding:** met wie gaan we het waarover hebben

- **Verdieping:** we brengen inhoud bijeen naar het beoogde product
- **Terugkoppeling:** we doorlopen een zorgvuldig proces van toetsing, verrijking en besluitvorming naar een gedragen eindproduct

In elke fase wordt met betrokkenen in verschillende, bij voorkeur interactieve sessies gewerkt. Dit proces wordt uitgevoerd onder begeleiding van een kerngroep via de vastgestelde governance. (zie ook hoofdstuk 4)

Vorbereidende fase

Deze fase is in het najaar van 2018 gestart en loopt tot het ondertekenen van het Klimaatakkoord. Centraal staan de voorbereidingen die nodig zijn om straks een concept-RES op te kunnen stellen. Deze startnotitie en de bijbehorende vaststellingprocedure zijn hiervan het belangrijkste resultaat. In deze fase is gebruik gemaakt van het netwerk FEA dat al actief was en is het ambtelijke en bestuurlijk overleg in de regio geïntensiveerd.

Beleid dat al in uitvoering (bijvoorbeeld Regioplan Wind of Structuurvisie Zon) of in voorbereiding (gemeentelijke warmtevisies, subsidieregelingen, etc) is, wordt onverminderd voortgezet. In deze fase is daarom verbinding gemaakt met deze lopende zaken zodat de RES complementair is aan het bestaande. Tevens is een analyse gemaakt van bestaand beleid en onderzoek. Zo is inzicht ontstaan op onder meer welke punten (geactualiseerd) onderzoek nodig is ten behoeve van de concept-RES. Dit is vertaald naar bouwstenen waarmee gestart is. Binnen de verschillende bouwstenen kunnen verschillende partijen aanhaken of kiezen om het niet te doen.

Verdiepende fase

Deze fase gaat van start na ondertekening van het Klimaatakkoord en moet leiden tot de concept-RES. De bouwstenen worden uitgewerkt en de resultaten worden meegenomen in het opstellen van de concept-RES.

Vraagstukken die voortkomen uit de bouwstenen worden indien nodig voorgelegd aan de Adviesraad en het PFO RES voor richtinggevende uitspraken zoals verder in hoofdstuk 4 beschreven.

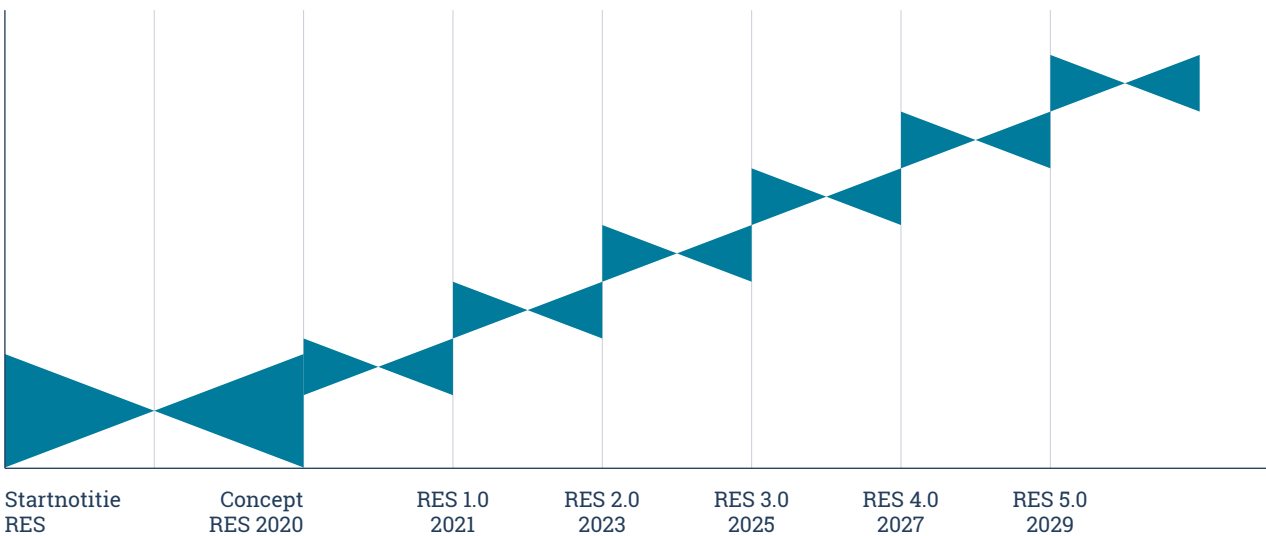
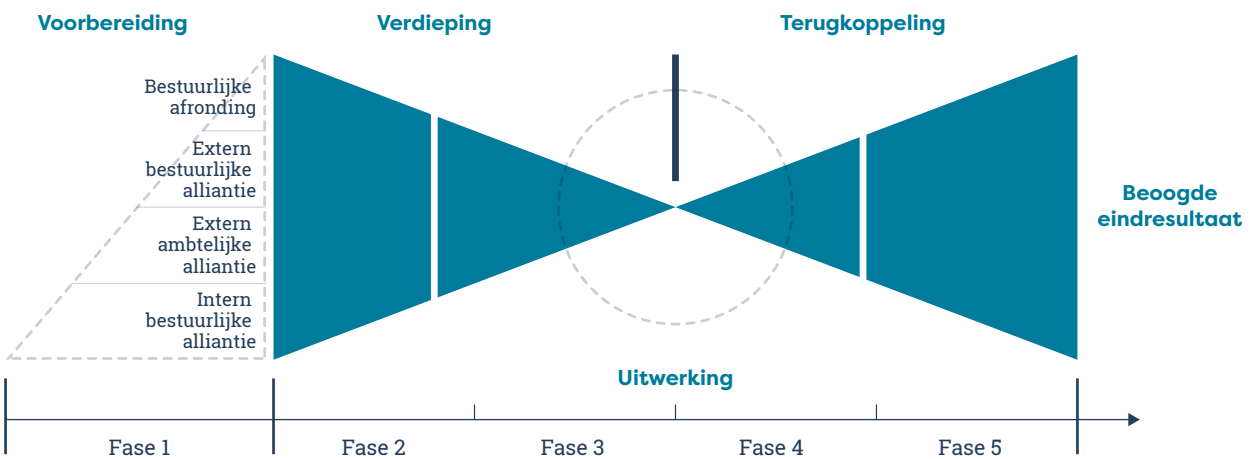
Terugkoppelfase

Het concept van de concept-RES, gevoed door de bouwstenen, wordt in deze fase verrijkt en getoetst en klaar gemaakt voor de vaststellingprocedure door de verschillende volksvertegenwoordigingen. Tot slot wordt het eindresultaat via het PFO RES aangeboden aan de overheden.

De eerste cyclus is daarmee afgerond en is gelijk de start van de nieuwe cyclus. De fase van de concept-RES naar RES 1.0 kenmerkt zich door zicht krijgen op de definitieve opgave voor onze regio in het landelijke proces en, indien nodig, borgen van besluiten in omgevingsbeleid.

Deze fasen worden in elke RES-cyclus herhaald. In dit proces kan elke belanghebbende meedoen; wie instapt, kan zijn inbreng leveren. Besluitvorming blijft in handen van de overheid maar wordt nadrukkelijk gevoed door expertise en ambities van partners. En waar (nog) geen consensus over is, kan geagendeerd worden voor de volgende cyclus.

Cyclus van werken en bijstellen RES

4.

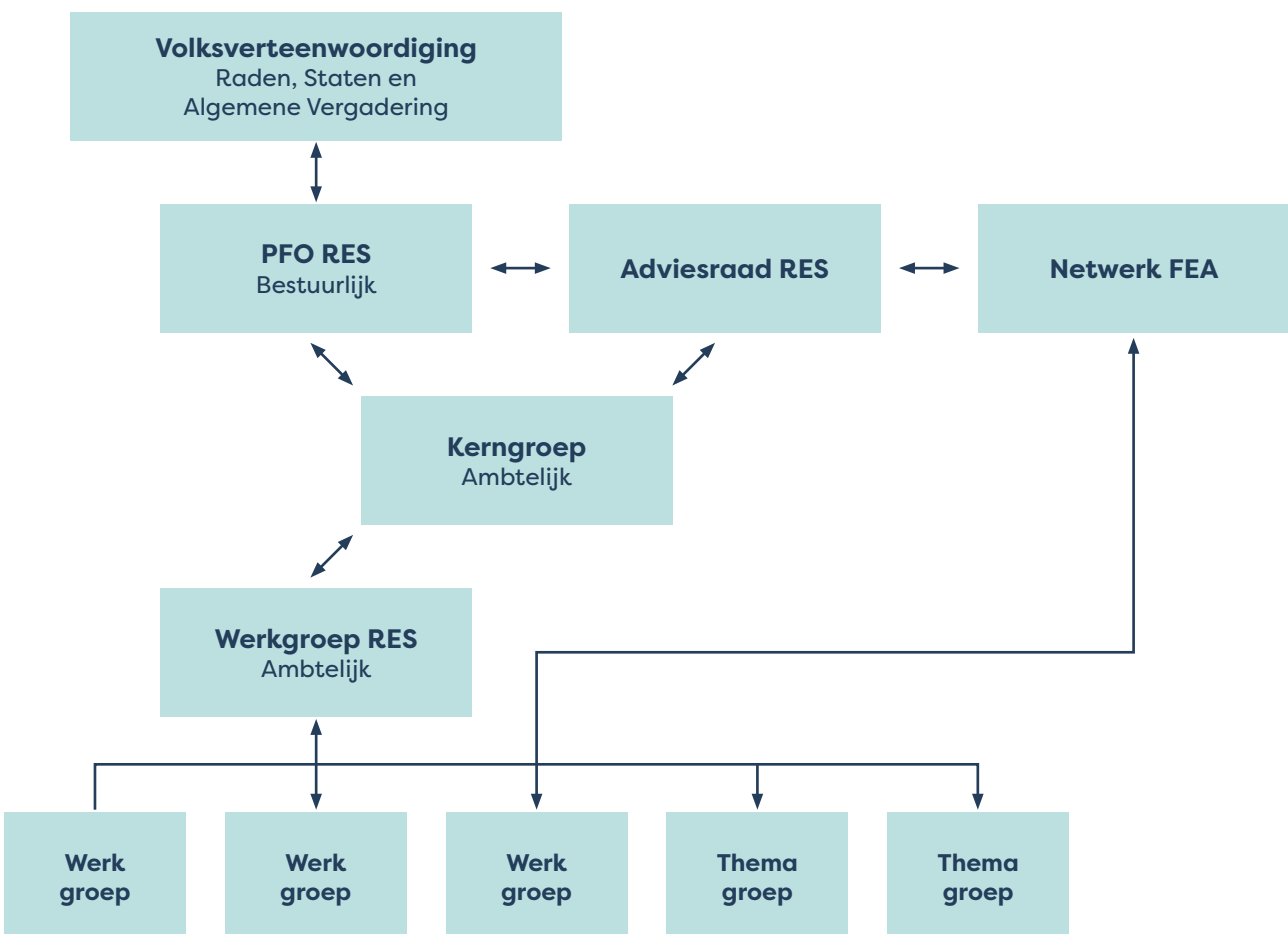
Participatie, borging & governance RES Flevoland

Iedere RES regio dient zich te houden aan de uitgangspunten uit het Klimaatakkoord. Deze geven regio's op onderdelen wel vrijheid om de besluitvorming en participatie op eigen wijze vorm te geven.

In dit hoofdstuk wordt uitgewerkt hoe de RES Flevoland tot stand komt. Daarbij wordt ingegaan hoe het maatschappelijk draagvlak wordt georganiseerd, hoe het proces is georganiseerd en hoe besluiten tot stand komen.

4.1 RES Maatschappelijk: integratie Netwerk Flevolandse Energie Agenda (FEA)

De energietransitie kan alleen slagen als er ook maatschappelijk draagvlak voor is. Daarom beschrijft iedere RES-regio hoe men draagvlak organiseert. In Flevoland wordt daarbij voortgebouwd op het netwerk dat met de Flevolandse Energie Agenda (FEA) in Flevoland al aanwezig is.

Het Netwerk Flevolandse Energieagenda gaat als klankbord van het RES proces dienen. Net als in de huidige FEA wordt in het Netwerk Flevolandse Energieagenda deelgenomen door alle relevante maatschappelijke partijen die zich bezighouden met de Energietransitie. Voor het klankbord van de RES komt het netwerk 2 keer per jaar bij elkaar. Om tot gedragen voorstellen te komen worden aparte werk- en thema groepen opgericht die op deelonderwerpen de input voor de RES gaan leveren. De werken themagroepen die worden opgericht zijn op thema ingedeeld. Daarbij wordt ingegaan op de volgende onderwerpen: opwerk, warmte, besparing, infra en opslag, en overige. De partners uit het Netwerk FEA maken deel van uit van de werk- en themagroepen. Ook andere maatschappelijke partijen en specialisten zijn uitgenodigd zich aan te sluiten bij deze werkgroepen.

Er is een aparte werkgroep voor participatie. Deze adviseert over de maatschappelijke betrokkenheid van de RES Flevoland. De werkgroep heeft als opdracht ervoor te zorgen dat niet alleen in gesprek wordt gegaan met bekende voorstanders maar ook met sceptici. Ook worden voorstellen verwacht over hoe burgers worden betrokken bij de Energietransitie. Nieuwe digitale technieken kunnen daarbij helpen.

Daarnaast blijft het Netwerk FEA bijeenkomsten voor kennisdeling en inspiratie organiseren. Daardoor worden goed lopende Flevolandse initiatieven binnen de provincie breder bekend.

4.2 RES bestuurlijk

Gemeenteraden, Provinciale Staten en Algemene Vergadering

Naast maatschappelijke borging is ook bestuurlijke borging noodzakelijk. Gemeenteraden, Provinciale Staten en de Algemene Vergadering van het Waterschap moeten zo goed mogelijk bij het RES-proces worden betrokken. Men moet uiteindelijk ook instemmen met het RES-bod 1.0 zoals de regio Flevoland dat doet.

Het is van groot belang dat Colleges van B&W, Gedeputeerde Staten en College van Dijkgraaf en Heemraden regie voeren op het RES proces waardoor hun volksvertegenwoordigers zich goed geïnformeerd weten over de inhoud en over de besluitvorming. De colleges en GS hebben de keuze deze Startnotitie en de concept RES die een half jaar na ondertekening van het Klimaatakkoord gereed moet zijn ter besluitvorming dan wel ter informatie voor te leggen aan haar volksvertegenwoordigers.

Naast deze 'formele' momenten worden volksvertegenwoordigers onder andere op de hoogte gehouden over het proces door informatiebijeenkomsten en informatie die het Nationaal Programma RES verzorgt.

Portefeuillehouders Overleg RES (PFO RES)

De RES producten die de volksvertegenwoordigers in Flevoland worden voorgelegd, worden voorbereid door het Portefeuillehouders Overleg RES. Het PFO RES komt eens in de 2 maanden bijeen of vaker als bestuurlijke instemming noodzakelijk is ten aanzien van de RES.

De PFO RES bestaat uit de portefeuillehouders energietransitie van Colleges van B&W, Gedeputeerde Staten en Waterschap en wordt voorgezeten door de gedeputeerde.

De leden van het PFO RES zorgen voor de verbinding met de eigen collega-bestuurders en zorgen dat de eigen volksvertegenwoordigers zijn aangesloten op het RES proces. Ook houden zij vinger aan de pols aangaande alle gevoelheden die besluitvorming van de RES Flevoland raken.

De voorzitter van het PFO RES houdt ook contact met het Rijk om aangesloten te blijven bij inzichten daar en de ontwikkeling van de RES in de andere regio's. In de PFO RES is collegiale besluitvorming het uitgangspunt.

Adviesraad RES Flevoland

Om te kunnen schakelen tussen bestuurlijke en maatschappelijke partijen die betrokken zijn bij de RES Flevoland wordt een adviesraad opgericht. Deze 'Adviesraad RES Flevoland' heeft een zwaarwegende adviesrol en bewaakt het proces en komt maandelijks bijeen.

De voorzitter van het PFO RES is tevens voorzitter van de Adviesraad RES. Leden van het PFO RES krijgen de mogelijkheid aanwezig te zijn bij de Adviesraad RES. De Adviesraad wordt verder aangevuld met een vertegenwoordiger van de netbeheerders, een woningcorporatie, Natuur- en Milieufederatie Flevoland, het bedrijfsleven en het Rijk.

4.3 RES Ondersteuning

Het RES proces wordt ondersteund door partners, gemeenten, waterschap, en provincie waarbij op verschillende manieren nauw wordt samengewerkt. Deze samenwerking vindt plaats in een kerngroep, een werkgroep en door ondersteuning van de werk- en themagroepen.

RES kerngroep

De RES kerngroep bestaat uit de programmamanager RES Flevoland, de projectleider Netwerk FEA, de ambtelijk trekker Energietransitie van de provincie en namens alle gemeenten de ambtelijk trekker energietransitie van één van de gemeenten.

De RES kerngroep bewaakt de algehele voortgang van de RES Flevoland zodat tijdig tot een RES bod gekomen wordt en communiceert actief richting de ambtelijke werkgroep RES. Zo nodig escaleert men naar het bestuurlijke PFO-RES.

De leden van de RES kerngroep vormen ook de verbinding met het Nationaal Programma RES.

Ambtelijke werkgroep RES

Alle stukken die het PFO RES worden voorgelegd, worden voorbereid in de ambtelijke werkgroep RES. Dit ambtelijk voorportaal bestaat uit ambtenaren die de PFO RES bestuurders ondersteunen aangevuld met ondersteuners van de maatschappelijke vertegenwoordigers die ook in de Adviesraad RES Flevoland zitten.

De ambtelijke werkgroep RES komt eens per 2 maanden bijeen of vaker als voorbereiding van het PFO RES dat vraagt.

Werk- en themagroepen bouwstenen RES

Zoals aangegeven wordt de RES Flevoland opgesteld met input van verschillende werk- en themagroepen die er gezamenlijk voor moeten gaan zorgen dat Flevoland voldoet aan de nationale opgave waar de regio voor staat. (zie ook bijlage 1)

5.

Planning en organisatie RES Flevoland

De doelstellingen van de RES zijn ambitieus en vragen een strakke planning en organisatie. Zowel voor het concept-bod dat het komende jaar wordt opgesteld als de weg naar het eerste RES-bod en de daaropvolgende RES-en de jaren daarna. In dit hoofdstuk wordt voorgesteld hoe de RES Flevoland organisatorisch wordt begeleid en welke rollen en taken dat vraagt. Naar analogie van de organisatie van het Nationaal Programma RES heeft deze een horizon van drie jaar en staat deze op afstand van de betrokkenen organisaties en dient op maximale wijze de regio. Na deze periode zal nieuw maatwerk geboden moeten worden.

In de voorbereidende fase is de capaciteit volledig geleverd door de bestaande organisaties. Voor de volgende fase wordt voorgesteld een organisatie in te richten op basis van de volgende uitgangspunten:

- Het opstellen en uitvoeren van de RES vraagt om inzet van mensen en middelen. De partners staan hier samen organisatorisch voor aan de lat en wordt in overleg nader vormgegeven. Hierbij wordt gekeken naar (een mix van) mensen uit de eigen organisaties, financiële bijdragen en inhuur van capaciteit en/of specifieke kennis.
- De opgave vraagt om een programma van de regio voor de regio. Betrokkenheid en input van alle partners zijn onmisbaar. Het uitvoeren van het programma wordt bij de kerngroep belegd die op afstand van de betrokken organisaties staat met een onafhankelijke procesbegeleider.
- De overheidpartners zijn bestuurlijk verantwoordelijk en daarmee bestuurlijk opdrachtgever voor de RES Flevoland en daarmee de kerngroep.
- De RES-regio's worden ondersteund door het Nationaal Programma RES.

In de voorbereidingen is al gestart met de verkenningen hoe het programma kan worden vormgegeven en welke mogelijkheden de verschillende partners kunnen bieden. Na vaststelling van de startnotitie wordt dit uitgewerkt naar een programma voor de RES Flevoland.

Rol- en taakbeschrijving

Hieronder worden de diverse rollen nader toegelicht zoals deze nu worden voorzien voor het programma.

Bestuurlijke opdrachtgevers:

De leden van de PFO RES dragen de bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de RES Flevoland en zijn daarmee ook de bestuurlijke opdrachtgevers van de organisatie van de RES Flevoland. Het zijn de bestuurders van gemeenten, waterschap en provincie.

Kerngroep RES/FEA:

Op dit moment wordt voorzien dat de Kerngroep bestaat uit de functies programmamanager RES, de projectleider Netwerk FEA, de ambtelijk trekker Energietransitie van de Provincie en namens alle gemeenten de ambtelijk trekker Energietransitie van één van de gemeenten. Deze kerngroep komt wekelijks bijeen.

De rollen en taken van de kerngroep leden zijn als volgt:

- Programmamanagement RES: procesbewaking van het gehele RES-proces in Flevoland. Bewaking van deadlines en coördinatie binnen de regio. Nadrukkelijk oog voor het bestuurlijke proces in de RES Flevoland. En contactpersoon voor het Nationaal Programma RES.
- Projectleiding Netwerk FEA: coördinatie van het Netwerkwerk FEA en de daarbij behorende activiteiten zoals organisatie van het Bestuurlijk Overleg FEA, en de inspiratie- en kennisbijeenkomsten. Ook het onderhoud en uitbreiding van het regionale netwerk met nieuwe partners.
- Energietransitie Provincie ambtelijk trekker: opdrachtgeverschap van de projectleiding RES (ism gemeente). Verbinding met ambtelijke provinciale organisatie.
- Energietransitie Gemeenten ambtelijk trekker: opdrachtgeverschap voor projectleiding RES (ism provincie). Verbinding met gemeenten en het waterschap, specifiek in de kerngroep en onderhoudt de contacten met de ambtenaren duurzaamheid van de gemeenten en waterschap in de regio Flevoland.

RES/FEA staftaken:

Om de taken van de kerngroep te kunnen uitvoeren, worden de volgende rollen en taken onderscheiden.

- Programmasecretariaat RES/FEA: ondersteuning in alle activiteiten en opsteller van formele RES stukken.
- Secretariaat Netwerk FEA: ondersteuning bij de planning van het RES proces en het Netwerk FEA en organisatie van FEA activiteiten.
- Monitoring: de RES Flevoland vraagt veel monitoring. Daarbij wordt gebruik gemaakt van landelijk beschikbare monitoringsinstrumenten die voor Flevoland moeten worden bewerkt. Hiermee is de vergelijkbaarheid, optelbaarheid en uniformiteit van gepresenteerde data geborgd. De instrumenten die ter beschikking worden gesteld zijn de Klimaatmonitor van Rijkswaterstaat en de Regionale Analysekaarten. De medewerker verzamelt en maakt rapportages van relevante data van betrokken partijen in de regio.
- Communicatie: advies over alle interne en externe communicatie die de RES Flevoland en het Netwerk FEA raken. Verantwoordelijk voor het ontwikkelen en het uitvoeren van de communicatiestrategie en middelen. Verbinding regionale strategie op Rijkscommunicatie en communicatie vanuit gemeenten en waterschap.
- Programma administratie: zowel in de RES Flevoland en het Netwerk FEA wordt veel informatie gedeeld. Verwerken van deze informatie en zorgdragen voor heldere informatie deling.
- Financiën RES/FEA: beheert de begroting van de RES Flevoland en het Netwerk FEA.

Ambtelijke werkgroep RES

Ieder lid uit de Adviesraad RES wordt ambtelijk ondersteund vanuit eigen organisatie. De ambtelijke ondersteuning vormt gezamenlijk de Ambtelijke Werkgroep RES. Lidmaatschap van de ambtelijke werkgroep vraagt een behoorlijk tijdsbeslag van naar verwachting 0,25 Fte. De inzet bestaat uit:

- Deelname aan het maandelijks overleg
- Voorbereiding en vervolgacties naar aanleiding van het overleg
- Annoteren richting bestuurder
- Informatievoorziening richting eigen organisatie
- Coördinatie RES-acties in eigen organisatie

Werk- en Themagroepen

De RES Flevoland wordt van onderop gedragen door verschillende werk- en themagroepen. De hoeveelheid werk die deelname aan een werk- of themagroep vergt is verschillend. Over sommige onderwerpen bestaan al ver uitgewerkte beleidsplannen die een plek kunnen krijgen in RES Flevoland. Sommige onderwerpen vragen direct al veel inzet. Andere onderwerpen zijn voor nu vooral een verkenning voor de lange termijn.

Wat wordt van een themagroep verwacht?

- Inzicht in de huidige stand van zaken mbt een onderwerp in Flevoland
- Opstellen van nieuwe initiatieven en ideeën tav een thema in Flevoland

- Geven van tijdhorizon tav nieuwe initiatieven
- Opstellen van concrete input die in het RES-bod kan worden gebruikt (de mate van uitwerking is per thema logischerwijs verschillend).

worden uitgewerkt waarbij (mogelijk) deels gezocht zal worden naar extra budget maar vooral wordt ingezet op beschikbaar stellen van benodigde tijd van partners.

De werk- en themagroepen worden ambtelijk ondersteund door de kerngroep en staf.

Budget

Vanuit het Nationaal Programma RES is per regio budget beschikbaar. Voor Flevoland is de komende drie jaar XXX (mogelijk 275.000 euro) per jaar beschikbaar. Na vaststelling van de startnotitie zal eea verder

Planning

KLIMAATAKKOORD	jun 2019	jul 2019	aug 2019	sept 2019	okt 2019	nov 2019	dec 2019	jan 2020	feb 2020	mrt 2020	apr 2020
Landelijk Proces											
Ondertekening klimaatakkoord					start RES						
CONCEPT RES FLEVOLAND	jun 2019	jul 2019	aug 2019	sept 2019	okt 2019	nov 2019	dec 2019	jan 2020	feb 2020	mrt 2020	apr 2020
Opstellen concept RES											
Kerngroep bijeenkomsten	••	••	••	••	••	••	••	••	••	••	••
Ambtelijke werkgroep bijeenkomsten	•	•		•	••	•	•	•	•	•	•
Adviesraadbijeenkomsten				•	•	•	•	•	•	•	•
PFO RES	•	•		•	•	•	•	•	•	•	•
Voorleggen volksvertegenwoordiging											
Opleveren concept RES											
RES BOD 1.0 FLEVOLAND (nader te bepalen)	jun 2019	jul 2019	aug 2019	sept 2019	okt 2019	nov 2019	dec 2019	jan 2020	feb 2020	mrt 2020	apr 2020
RES bod 1.0 opleveren april 2021											2021

Bijlage 1:

Overzicht RES-bouwstenen

Opwek

- 1.1 Werkgroep Zon op land
- 1.2 Themagroep Zon op water
- 1.3 Themagroep Zon op dak
- 1.4 Themagroep Wind na 2030 – parkeren voor concept-RES
- 1.5 Themagroep Energieverkenning IJsselmeer
- 1.6 Themagroep Onderzoek Ruimtelijke potentie Flevoland
- 1.7 Opdracht Opwek gebouwde omgeving

Warmte

- 2.1 Opdracht Warmtekaart Flevoland
- 2.2 Themagroep Kansenskaart aquathermie
- 2.3 Themagroep Kansenskaart biomassa
- 2.4 Themagroep Kansenskaart aardwarmte

Besparing

- 3.1 Werkgroep Bedrijven & Instellingen
- 3.2 Themagroep besparingspotentieel huizen

Infra & opslag

- 4.1 Werkgroep infrastructuur
- 4.2 Werkgroep Waterstof

Overig

- 5.1 Themagroep Democratische borging
- 5.2 Themagroep Monitoring
- 5.3 Themagroep Financiering – parkeren voor concept-RES
- 5.4 Themagroep Human Capital – parkeren voor concept-RES
- 5.5 Themagroep Participatie

Bijlage 2:

Toelichting eenheden energie

Bij het beschrijven van energieproductie worden verschillende termen gebruikt. Er wordt gesproken over opgesteld vermogen in megawatt (MW), dit is het maximale productievermogen. Neem bijvoorbeeld een windmolen met een opgesteld vermogen van 1 MW (nieuwe windmolens beschikken over een veelvoud hiervan). Deze voorbeeldmolen kan in één uur, afhankelijk van hoe hard het waait, maximaal 1 megawattuur (MWh) aan elektriciteit opwekken. Megawattuur is een eenheid van geproduceerde energie over een bepaalde tijdsperiode. Om zeer grote hoeveelheden opgewekte elektriciteit of energie uit te drukken wordt ook wel terawattuur gebruikt. 1 megawattuur staat gelijk aan 0,000001 terawattuur.

De formele eenheid voor energie is echter joule (J). Joule heeft niet het tijdselement in zich wat wattuur wel heeft. Joule is dus een totaalberekening, een eindsom. Wattuur en joule kunnen naar elkaar worden omgerekend. Kort gezegd staat 1 watt gelijk aan 1 joule per seconde. Omdat in wattuur wordt uitgedrukt gaat het niet om 1 seconde, maar om 3600 seconden. In het voorbeeld bij de windmolen wordt opgewekte energie in megawattuur uitgedrukt, oftewel 1 miljoen wattuur. 1 miljoen wattuur keer 3600 staat gelijk aan 3,6 miljard joule energieopwek van de voorbeeldmolen. Omdat ook hier al snel grote getallen in het spel zijn, wordt ook wel petajoule gebruikt omwille van de leesbaarheid. Het omrekenen werkt echter hetzelfde, zo staat 1 TWh gelijk aan 3,6 PJ (of 3600 terajoule).

